

Handläggare

Mats-Peter Krantz
Förbundsdirektör
0480-45 15 10
mats-peter.krantz@gyf.se

Utbildningsdepartementet

Remissvar av promemorian; Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

Kalmarsunds gymnasieförbund har erhållit möjlighet att yttra sig gällande promemoria Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program U2021/01877.

BAKGRUND

Samtidigt som många ungdomar har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden råder det brist på arbetskraft inom flera sektorer. I gymnasieskolan finns både högskoleförberedande program och yrkesprogram. En majoritet av eleverna som är behöriga till nationella program väljer en högskoleförberedande utbildning. Efter avslutade studier på ett högskoleförberedande program är det ungefär fyra av tio som väljer att inte studera vidare och i stället söker sig till arbetsmarknaden. Samtidigt råder det stor brist på yrkesutbildad arbetskraft och sannolikheten för en smidig etablering på arbetsmarknaden är högre för elever som gått ett yrkesprogram där det råder brist på arbetskraft. Det finns alltså brister i matchningen mellan många ungdomars val av utbildning och behoven på arbetsmarknaden.

För vissa elever är det naturligt att redan i årskurs nio i grundskolan välja en utbildning med en tydlig inriktning mot ett visst yrke. För andra elever är det alltför tidigt. I promemorian föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ges ett bemyndigande att besluta om vissa avvikelser från vad som annars gäller för högskoleförberedande program för att möjliggöra försöksverksamhet med yrkesinriktning på högskoleförberedande program. Syftet är att pröva nya vägar för att ge fler elever som vill arbeta direkt efter gymnasieskolan sådana kunskaper och färdigheter som arbetsgivare efterfrågar.

I promemorian föreslås även att en försöksverksamhet med en handelsinriktning med yrkeskurser på ekonomiprogrammet ska inledas. Försöksverksamheten ska bygga på frivillighet. En huvudman ska kunna beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet. Vidare ska det vara en förutsättning att det finns ett lokalt programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv. Statens skolverk ska vara den myndighet som administrerar försöksverksamheten och hanterar ansökningar från huvudmän som önskar delta i försöksverksamheten. Bemyndigandet att besluta om vissa avvikelser från vad som annars gäller för högskoleförberedande program föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen ska tillämpas på utbildning från och med läsåret 2023/2024.

REMISSYTTRANDE

Promemorian beskriver både fördelar och nackdelar med att skapa en ny yrkesinriktad handelsinriktning på ekonomiprogrammet. Det är dock viktigt med ett förtydligande på skillnaden mellan ett yrkesprogram och ett högskoleförberedande program. Förslaget med en ny handelsinriktning på ekonomiprogrammet innebär fortsatt att det är ett högskoleförberedande program, vilket bör framgå på ett tydligt sätt.

Förslaget på ny inriktning bygger på att kurser motsvarande 400 poäng har praktiska moment. Det finns viss risk för att möjlighet till samläsning med ekonomiprogrammets övriga inriktningar minskar, vilket kan komma leda till ökade kostnader. Det skulle även kunna resultera i en högre kostnad för förslaget på ny inriktningen då det inte i nuläget finns så stora möjligheter för samläsning.

Det finns en uppenbar risk att elever som i vanliga fall skulle sökt handelsprogrammet nu väljer ekonomiprogrammet med handelsinriktning, vilket kan resultera i färre sökande till handelsprogrammet. Det kan även innebära en intern konkurrens mellan den nya inriktningen på ekonomiprogrammet och handelsprogrammet, vilket kan leda till att det inte blir tillräckligt med sökande till de olika programmen. Samma situation kan även uppstå om liknande inriktningar möjliggörs på fler högskoleförberedande program. Det finns en risk att det skapas en otydlighet med fler inriktningar, vilket medför att det kan bli svårare för kommande gymnasieelever att göra sina gymnasieval.

En viktig fråga är vilka kurser som kommer ingå som inriktningkurser på den nya inriktningen. Det finns i dag ett stort antal kurser på handelsprogrammet som skulle kunna vara aktuella som inriktningkurser på den nya inriktningen. Exempel på detta är kurser inom ämnet försäljning och kundservice så som servicekunskap och personlig försäljning. Inom ämnet inköp och logistik, bör kursen praktisk marknadsföring ingå som inriktningsval även entreprenörskap bör finnas med.

Det finns en utmaning att fördela veckorna för arbetsplatsförlagt lärande och hur dessa läggs ut i timplanen. Det är viktigt att den känns relevant till elevens utbildning och kurser, men även relevant på den arbetsplats eleven befinner sig. Fyra veckor är väldigt kort tid för att hinna med många av de momenten som eleverna på handelsprogrammet får under sin arbetsplatsförlagda tid.

Den arbetsplatsförlagda tidens längd påverkar elevens möjlighet att få anställning. Fyra veckor kan på så vis kännas lite för kort och kan mer liknas vid grundskolans PRAO.

Fördelen med att göra en förändring på ekonomiprogrammet med en ny inriktning är fram för allt att bredda möjligheterna för elever som är mer intresserade av försäljning kopplat till ekonomiprogrammet. I dagsläget riskerar elever att bli tvingade att antingen avstå från sitt intresse (handel) eller välja bort den bredare högskolebehörigheten från ekonomiprogrammets programfördjupningskurser. En viktig del blir att informera eleverna om skillnad innan de gör sitt inriktningsval. Förslaget öppnar även upp för att det skapas en möjlighet till en tydligare verklighetsanknytning för eleverna genom APL, vilket även i många fall kan leda till ytterligare arbete efter skolan som ger eleven värdefull kunskap.

Elever som tar en examen från den nya inriktningen skulle kunna konkurrera om arbete direkt efter sin utbildning på ett helt annat sätt än vad de har kunnat göra tidigare. Det finns dock en risk att detta även skulle kunna påverka elever från handelsprogrammet och deras möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Skillnaden i tiden för det arbetsplatsförlagda lärande kan kanske dock påverka till fördel för handelseleverna då dessa elever troligen är mer insatta i arbetsuppgifter och i branschen.

Det finns stora fördelar för samhället med en "ny" yrkesinriktning på ekonomiprogrammet. Arbetsmarknaden har ett stort behov av att nyanställa på många platser i Sverige och Kalmarsunds gymnasieförbund ser inte någon nackdel i att eleverna ges ytterligare möjligheter att förberedas inom företagande och försäljning.

Kanske är det dock så att flera av de elever som idag tar en gymnasieexamen från ekonomiprogrammet inte väljer att studera vidare på högskola utan etablerar sig på arbetsmarknaden med ett arbete inom handel. Frågan är om det då trots allt är ett problem för utbildningen och arbetsmarknaden. Arbetsgivaren har ju i dessa fall gjort en bedömning att gymnasieexamen från t ex ekonomiprogrammet är den kompetensnivå som krävs för att kunna tillgodose sig arbetet. En diskussion behöver initieras med branschen för att tydliggöra om de anser att det finns ett problem med nuvarande programutbud där ett stort antal elever från ekonomiprogrammet samt andra högskoleförberedandeprogram väljer arbete framför vidare studier, vilket även lyfts fram i promemorian.

Mats-Peter Krantz
Förbundsdirektör